

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Sacra-||mento Evcharistiae,|| contra Oecolampadium,
opusculum:||**

Clicthove, Josse

Coloniae, 1527

VD16 C 4208

Per manna popu[lo] Israelico exhibitum in deserto, necnon per panes propositionis ueteris test[amenti] & panem subscineritium, Heliae ab angelo subministratum: idem ostendi de ueritate corporis ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-30220

EVCHARISTIAE I. 15

poris & status diuersitatem. quod debuerit figura ueritatem præcedere: & umbra lucem. Quod aut nouæ legis clarescente radio, impuri sanctam eucharistiam indignis attrectent manibus: non ex ipsius est legis constitutione, quæ id ipsum districte prohibuit, sed ex sola abuentium tam sanctis mysterijs pueritate. ex qua nullum sumi potest efficax argumentum: ad eorum quæ in lege noua Christus exhibuit, improbationem.

Per manna populo Israelitico exhibitum in deserto, necnon per panes propõnis ueteris testamenti, & panem subcineritium. Helia ab angelo subministratum: idem ostendi de ueritate corporis Christi in eucharistia, propositum. Ca. V

Nunc ad alias transeamus antiquæ legis figuras, p quas sanctorum patrum testimonio præsignificatum est angustissimum sacramenti eucharistiæ mysterium: & ex illis ostendamus, ueritatem corporis dominici substantialemque præsentiam, sub forma panis subsistere. Certe non diffitentur sacri scriptores, manna cælitus subministratum populo Israelitico in solitudine p quadraginta annorum curriculum: fuisse figuram sanctissimi eucharistiæ sacramenti, nobis in hoc transitu per desertum huius mundi & peregrinatione nra, pro salutari uiatico relictæ, ut eius alimonia demum perueniamus in terram promissionis spiritualem: regionemq; uiuorum. At qui figura nunq; accedit ad suæ ueritatis perfectionem: sed longo intra eam subsidet interuallo. Alioqui non figura denominari deberet, sed esset ueritas: omniq; cum ea coincide

Exod, 16.

DE SACRAMENTO

- ret. Igitur in ipsa eucharistia nō ē nuda panis materialis substantia, quemadmodū in manna: s; est aliud longe sublimius mysteriū, substantia. s. uera corporis dñi sub spēbus panis delitescēs: in quam
- Ambros.** 2. præexistens panis materialis substantia est cōuersa. ¶ Idipsum plane cōfirmat beatus Ambr. in li. de mysterijs initiandis, cap. 8. & 9: apposite cōferens manna illud Israeliticū ad sanctā eucharistiā longo uerborū contextu. quæ etiam adducūtur in uolumine decretorū: de consecra. dist. 2. ca. reuera mirabile. in hanc formā, Reuera mirabile est qđ deus manna pluerit patribus: & quotidiano cœli pascebantur alimento. Vnde dictū est. Panē angelorū manducauit hō. Sed tñ panē illū qui manducauerunt: oēs in deserto mortui sunt. Ista autē esca quam accipitis, iste panis uiuus qui de cœlo descendit: uitæ æternæ substantiā ministrat. Et quicumq; hunc panē manducauerit: non morietur in eternū, quia corpus est Christi. Considera utrum præstantior nunc sit panis angelorū: an caro Christi, quæ utiq; corpus est uitæ. Manna illud de cœlo: hoc supra cœlū. Illud cœli: hoc domini cœlorū. Illud corruptioni obnoxium: si in diem alterū seruetur. Hoc alienum ab omni corruptione quicumq; religiose gustauerit: corruptionem sentire non poterit. Illis aqua de petra fluxit: tibi sanguis ex Christo. Illos ad horā satiauit aqua: te sanguis diluit in eternū. Iudæus bibit & sitit: tu cum biberis, sitire non poteris. Illud in umbra: hoc in ueritate. Si illud quod miraris, umbra est: cōspicuum istud, cuius umbrā miraris. Audi quia umbra est: qđ apđ patres facta est. Bibebant (inquit) de spūali, consequente eos petra. Petra autē erat Chrūs. Sed nō in pluribus eorū complacitū est deo: nam prostrati

Psal. 77.

Ioan. 6

Exōd. 16.

Exodj. 15.

1. corin. 10

sunt in deserto. Hæc aut facta sunt: in figura nostri. Cognouisti potiora. Potior est em lux q̄ umbra, ueritas quam figura: corpus creatoris, quam manna de cælo. Hæc Ambr. ¶ Quod si in eucharistia dicatur esse duntaxat panis materialis substantia, negeturq; eius esse facta conuersio in uerum Christi corpus: quid amplius aut maius habebit id nostrum sacramentum, q̄ manna Israeliticum? Immo uero: longe inferiore subsidebit dignitatis gradu. Siquidem manna illud: de cælo subministrabatur in edulium filiorum Israel. Panis aut iste materialis: de terra tantum nascitur, & ex terræ frugibus conficitur. Angelorum quoq; ministerio: præparabatur in uictum populo dei, idem manna. Panis uero materialis, quem dicunt aduersarij permanere in sacramento eucharistia: manibus tantum humanis & arte pistoria formatur. Demum manna illud, numerosa populi multitudini ad uictum quotidianum longo tpe sufficiebat. At panis ille materialis quem astruunt aduersarij: nequaquam ita ad alimoniam corporis sufficiens suggerit fomentum. Itaq; in ipso manna: multa prædicantur dei uirtute facta mirabilia opa. In ipso uero pane eucharistia, si negetur substantialis dominici corporis præsentia: ne unum quidem miraculum assignari possit. Quocirca aut non fuit ipsum manna, eucharistia sancta figura: aut maior est ipsius figuræ quam ueritatis dignitas, si in ea non contineatur uere corpus Christi. Quorum utrunq; haberi debet graue incommodum: ex prædictis ostensum. ¶ Insuper panes propõnis, domino iubente singula quaq; hebdomada tabernaculo exhibiti iuxta legem Moysi: etiam fuerunt figura quædam diuinæ eucharistia. Et ergo minorem habuerunt dignitatem & ex-

1. corin. 10

3

4

Leuit. 24

DE SACRAMENTO

cellentiam: quæ panis noster domino consecratus, &
 in altaris officio oblatus. Quid autem assignare pos-
 ses discriminis aut altioris eminentiæ in pane illo
 eucharistico quæ in panibus propositionis: si in utro-
 que eorum sola sit panis substantia, solidaque mate-
 ria: aut quare non erunt plures faciendi panes pro-
 positionis: quibus sol secundum legis institutum ve-
 scerentur sacerdotes, aut occurrente necessitatis
 articulo laici: a mulierum consortio alieni? Eucha-
 ristia autem: omnium, cuiuscunque sint status & con-
 ditionis esui (modo legitima sint ætate: & se ipsos se-
 cundum apostoli documentum rite probauerint)
 adhibetur. ¶ Cæterum panes ipsos propositionis,
 figuram fuisse sacræ eucharistiæ, & inferiori gra-
 du collocari debere quæ diuinum hoc altaris sacra-
 mentum: ex ipso Hieronymo cognoscere prom-
 ptum erit, quod in suis super epistolam ad Titum com-
 mentarijs id ipsum affirmat: circa loci illius in pri-
 mo cap. expositionem. Sed hospitalem (subaudi
 ex præcedentibus: optet episcopum esse) bonor-
 amorem, castum, iustum, sanctum. Verba au-
 tem eius sunt hæc. Si autem laicis impatur, ut pro-
 pter orationem abstineant se ab uxoris coitu: quod de
 episcopo sentiendum est, quod quotidie pro suis populique
 peccatis illibatas deo oblaturus est hostias. Relega-
 mus Regum libros, & iuueniemus sacerdotes. Abi-
 melech de panibus propositionis noluisse prius da-
 re David & pueris eius: nisi interrogaret utrum mu-
 di essent pueri a muliere, non utique aliena, sed coniu-
 ge. Et nisi eos audisset ab heri & nudius tertius ua-
 casse ab ope conjugali: neque atque panes, quos prius
 negauerat, concessisset. Tantum autem interest in-
 ter panes propositionis & corpus Christi, quantum
 inter umbram & corpus, inter imaginem & ueritatem

I. Reg. 21.

I. Cor. 11

Titum. 1.

I. Cor. 17

I. Reg. 21.

EVCHARISTIÆ. I. 17

tem inter exemplaria futurorū: & ea ipsa quæ per
 exemplaria præfigurabantur. Quō itaq; mansue-
 tudo, patientia, sobrietas, moderatio, abstinentia lu-
 cri, hospitalitas quoq; & benignitas, præcipue eē
 debent in episcopo, & inter cunctos laicos eminē-
 tia: sic & castitas propria, & (ut ita dixerim) pudī-
 citia sacerdotalis. ut non solum ab opere immun-
 do se absteineat: sed etiam a iactu oculi & cogitati-
 onis errore, mens Christi corpus cōfectura, sit li-
 bera. Hæc Hierony. In quibus haud dissimulāter
 & adumbrate, sed apertissime, sacrosanctam eu-
 charistiā uocat beatus ille pater: corpus Christi
 & sacerdotem sacra in altaris officio faciētem: te-
 statur etiam corpus dñi nostri conficere. Qui autē
 id fiat: si in hostia cōsecrata tantummō sit corpus
 dñicum tanq; in signo: maneatq; penitus ibidē ea-
 dem panis materialis substantia, q̄ fuit ante conse-
 crationem, ut uult Oecolāpadius. ¶ Præterea, pa-
 nis ille subcineritius quem excitatus a somno He-
 lias propheta inuenit ad caput suū: eoq; (ut ab an-
 gelo fuerat admonitus) sumpto, ambulauit in for-
 titudine cibi illius quadraginta diebus & quadra-
 ginta noctibus usq; mōtem dei Oreb: etiam secū-
 dum sacros autores figura fuit & repræsentatio
 diuinæ Eucharistiæ, & panis illius sacratissimi
 (Christum dico) qui in utero uirginali sacratissi-
 mæ matris eius operatoria spiritus sancti uirtute
 formatus est: & sub nostræ mortalitatis cinere in
 cruce excoctus igne charitatis ardentissimæ & a-
 cerbissimæ passiois. Qui etiam in edulium animæ
 sumptus, eam cōfortat cœlesti quodam uigore: &
 per totum uitæ huius decursum, quadraginta die
 rum spacio significatum, ambulantes in huius pe-
 regrinationis stadio & uia, demum, perducit usq;

5
 2. Reg. 19.

G

DE SACRAMENTO

Pfal. 83.

in mōtem diuinæ manifestationis: ubi uidetur de
us deorū in Sion, perpetuoq; uidebitur. Habet igitur
panis ille subcineritius, Helix oblatu: profecto
quiddam minus, q̄ sancta eucharistia. Alioq;
hæc, ueritas non erit: nec ille figura. Atqui si in
ipso altaris sacramento post uerba cōsecratiōis ne
quaq; est secundū ueritatem corpus dominicum,
sed solum in figura, & si sub ipsa panis forma ni
hil aliud, q̄ substantia panis materialis continetur:
quid (oro) maius habebit hoc sacramētum, q̄
panis ille subcineritius: immo uero, multo minus
obtinebit. Nam panis ille, prophetæ oblatu, ange
licis manibus fuit præparatus: rep̄teq; exhibitus
tantaq; sanctum dei uirg; uirtute suffulit ac robo
rauit: ut quadragenariū cōfecerit illius adminicu
lo ieiuniū, nec nō continuam tanti t̄pis profectio
nem. Panis aut̄ ille, ad eucharistiæ usum accōmo
datus, si in eo ponas peracta cōsecratione substan
tiam panis permanere q̄ prius aderat, & illius for
mæ nequaq; subesse uerū dñi nostri corpus: pisto
ris t̄mmodo manibus conficitur & opera, neq; eā
suggerit corpori fortitudinem, ut tanti ferat t̄pis
inediam cum assiduo perfectionis exercitio. Quo
circa si rationem figure & ueritatis, & utriusque
testamenti habitudinem p̄scuratius attendamus
nostræ protinus super ueritate corporis Christi in
eucharistia, conficietur propositum. ¶ Insuper in
Deuteronomio, Moyses populo Israelitico diuinam
erga ipsum beneficentiam & familiaritatem
syncero explicans affectu, ait. Nec est alia natio
tam grandis, q̄ habeat deos appropinquantem sibi:
sicut deus noster adest cūctis obsecrationibus
nostris. Quæ est enim alia gens sic inclyta, ut ha
beat c̄rimonias iustaq; iudicia, & uniuersam legē

Deut. 4

EVCHARISTIAE. I. 19

gem: quam ego proponam hodie ante oculos ue-
 stros. Hmōi autē diuina dignatio, condescendens il-
 li populo benigna familiaritate donorq; prae-
 rogatiua: figura fuit eximiae condescensionis suae ad
 nos per ineffabile incarnationis mysterium (quan-
 do uerbum caro factum est, & habitauit in nobis
 quādo itidem in terris uisus est Christus, & cum
 hominibus conuersatus est) & p̄ excellentissima,
 maximaq; beneficia: in mysterio redemptiōis hu-
 mana, morteq; sua & resurrectione, nobis exhibi-
 ta. ut recte in praedicti loci iam citati expositione
 annotat Nicolaus Lyranus. Est igitur quærenda
 in hoc nouae legis tpe, maxima dei ad nos appro-
 pinquatio atq; excellentissima: imo & qua maior
 non possit assignari, ut ueritas ipsa suam figuram
 ea superet qualitate & sorte: qua nouae legis popu-
 lus & status, ueteris ritus populum & conditio-
 nem excedit. Atqui si postq; perfecta humanae re-
 demptionis dispensatione ascendit Christus in coe-
 lum, non reliquisset nobis corporalem suam prae-
 sentiam in superadmirabili eucharistiae sacramen-
 to: non certe fuisset maxima & perfectissima ipsi-
 us ad nos appropinquatio, qua adesset nobis dñs de-
 us noster. Siquidem longe propinquior & magis
 continua esset eius ad nos condescensio & praesen-
 tia: quando usq; ad consummationem saeculi no-
 bis etiam adesset secundū ueram corporis sui sub-
 stantiam in excellentissimo Eucharistiae myste-
 rio. Illam igitur appropinquationem summam et
 assiduam non denegauit unigenitus dei filius & ue-
 rus deus: sed plene exhibuit populo suo Christia-
 no. Vt lōge potiore iure q̄ populus Iudaicus, ipse
 ex intimo cordis affectu procubens añ eminentissi-
 mum illud sacramentum; uoce laetabunda concia-

Ioan. 1.
Baruch. 3.

Nic. Lyr̄

DE SACRAMENTO

nat cum pijs lachrymis. Nō est alia natio tā grandis, q̄ habeat deos appropinquātes sibi: sicut deus noster adest nobis. Adest, inquam, secundum uerā uiuifici sui corporis p̄ntiam, uerus deus & uerus hō. & secundum ueram sui preciosi sanguinis substantiam, q̄ quotidie in sacro missæ officio offertur deo patri pro nobis. ¶ Unde & hoc ipsum quod Israelitico populo pollicitus est dñs in Leuitico: iuxta hunc modū. Ponam tabernaculū meum in medio uestri: & nō abijciet uos anima mea. Ambulabo inter uos, & ero uester deus: uosq̄ eritis mihi populus. Ego dñs deus uester, qui eduxi uos de terra Aegyptiorū, ne seruiretis eis: & q̄ cōfregi catenas ceruicū uestrarū, ut incederetis erecti. Hoc ipsum, inquam, longe uerius in populo Israel secundum spiritum, fideliumq̄ coetu Christianismum profitentium, est cōpletum: q̄ in antiquis patribus, sub nube & umbra Mosaicæ legis, diuersatis. Posuit enim ipse dominus deus noster, tabernaculum suæ diuinæ maiestatis & humanæ substantiæ, in medio nostri: per hoc admirabile sacramenti eucharistiæ mysterium. Et sub speciebus panis & uini umbraculo, quasi regio quodam tabernaculo delitescēs: ambulat ueraciter inter nos per substantialem sui corporis præsentiam: seque spectandum nobis & atrectandum, pientissime exhibet. Ipse reuera est dominus deus noster, q̄ eruit nos de potestate principis tenebrarum, cuius seruituti eramus subiecti: quiq̄ confregit catenas miserandæ nostræ captiuitatis, ut incederemus liberi & erecto in caelos animo, assiduasq̄ liberatori nostro gratias ageremus: exemplo filiorū Israel, qui canticum laudis domino concinuerunt: cum liberati fuissent de manu Pharaonis.

Leuit. 26

Exo. 15.